

УДК 322:342

ПОГЛЯДИ І.ВИШЕНСЬКОГО НА ІДЕАЛЬНЕ СУСПІЛЬСТВО

Студ. С. Горюк, гр БШХ-13

Наук.керівник доц. Т.І. Кадлубович

Київський національний університет технологій та дизайну

Іван Вишенський (1550-1620 рр.) є яскравим і колоритним прихильником збереження православних традицій Київської Русі, обстоювання замкненості української культури у давньоруських рамках, противником будь-яких інокультурних впливів. Його позиція, з одного боку, сприяла збереженню національної єдності, релігійних і культурних традицій, а з іншого – становила загрозу духовної ізоляції українців.

Власну позицію І.Вишенський обґрунтовує загальнофілософською інтерпретацією проблем Бог і світ, Бог і людина. Бог для нього – надприродне, нематеріальне начало, єдина, вічна непізнана істина, існуюча в собі. Богові підпорядковане все у світі. Божественний світ – це світ істини й добра, земний – світ, де панує зло, жорстокість, свавілля, дух наживи, неправда, підступ, зрада та насильство. Його рідний народ, вважає І.Вишенський, зраджений духовними й світськими проводирями. Людина мислиться І.Вишенським внутрішньо суперечливою. Цитуючи апостола Павла, І. Вишенський пише: «Дух воюет на тьло, а тьло на дух; тые друг другу противятся и борутся один з одним доти, аж которые з тых звытяжство над которым приимет: или тьло над духом или дух над тьлом». Шлях до вдосконалення людини – це рішення «самоочищення», зречення земного світу й прагнення до духовного злиття з Богом. Тому сенс життя людини в безупинному подоланні тілесного, злого в ім'я утвердження вічних ідеалів духу. Людина, за І. Вишенським, не сліпа іграшка в боротьбі тіла й духу. Її найважливішою рисою є «самовластіє», свобода волі, яка зумовлює й відповідальність людини за вибір життєвого шляху. Свобода волі людини не є абсолютною, вона обмежується сферою вибору між добром і злом, земним і небесним. Свобода волі людини не є свавілля. Вона має спрямовуватись на мудре споживання того, що дароване Богом. Перемога в земному житті духу над тілом і є щастям, яке не дарується людині, а здобувається праведним життям, натхненним вірою.

Пізнавальна діяльність людини має спрямовуватись на досягнення вічного, Бога, що містить вічну істину, вічну мудрість. При цьому вона має здолати «ложь», «прелесть», які є неістинним, поверховим знанням. «Таїнство» істини досягається духовною сутністю людини та не може бути здобута засобами логічного мислення, шляхом раціонального доведення.

І.Вишенський пропонує суспільно-політичний ідеал, який висвітлює в концепції про «істинну церкву». В ті часи поняття церкви і держави збігалися, а тому, на думку ряду дослідників, йдеться про державу, суспільство. Ідеальне суспільство базується, за І.Вишенським, на добровільній відмові від власності, святій бідності. Ідея соборності церкви, спирається на думку мислителя про рівність усіх людей перед Богом, а тому ідеалом для нього є громадська колективність.

Найвагомішою заслугою І.Вишенського було поширення думки про надання належної освіти українському народу. Духовну спадщину православних філософів, творчі здобутки сучасних талановитих українських письменників він рекомендував постійно популяризувати, використовувати в навчальному процесі. Єдиним засобом самозбереження народу вважав збереження мови предків. Вишенський тісно пов'язував освіченість народу з його національною незалежністю і відродженням України. Цю незалежність і цілісність можна зберегти за допомогою православної релігії, вважав мислитель.